mad äraandjad Tallinnale igasuguseid soodustusi; linna esindajad ei lange püünisesse. Oletatavasti on K. samal a.-l olnud ühenduses ka oma sugulase Klaus Kurselliga (vt.). Kohe selle järel algab Tallinna piiramine (1570), mis siiski lõpeb tagajärjetult. K. ja ta mõtteosaliste seisukoht pole enam nii kindel kui varemini ja K. hakkab uusi võimalusi otsima. Sügisel 1571 on asi nii kaugele valminud, et K. ja Taube kavatsevad Tartut poolakate kätte mängida. Pühapäeval 21. X tehaksegi selleks katset, mis aga ebaõnnestub ja K. peab oma kaaslastega põgenema Liivi asevalitseja Chodkieviczi juurde. Kuigi nii Kettler kui Chodkievicz K.-le sugugi lootusi ei pannud, saavutab ta kun. Sigismund II Augusti täielise usalduse ja saab kuningalt igasuguseid ainelisi soodustusi. Selle järel on K. olnud elu lõpuni Poola teenistuses, kuigi näib, et ta vahepeal oli salajases ühenduses Rootsi herts. Karliga, võib olla eesmärgiga Rootsi poole üle minna. Poola teenistuses olles on K. plaanitsenud ka Tallinna poolakate kätte mängimist, mis plaan küll samuti äpardus. Umbusaldus K. vastu on nähtavasti Liivi aadli keskel olnud õige suur, sest kui K. ühes Taubega tahtis osa võtta Sapolje rahu järel Riias peetud maapäevast, ei lubanud maamarssall seda ning mõlemad avantüristid kõrvaldati koosolekult, koguni vägivalda abiks võttes. Hiljemini olid aadli esindajad küll sunnitud K.-le maapäeva tööst osavõttu võimaldama, kuid et seda saavutada, tuli K.-l Stephan Bathory vahelesegamist paluda. Kun. poolehoid on K.-l olnud elu lõpuni; kun. poolt Preisisse saadikuks läkitatuna suri ta seal a. 1586 või 1587.

Avaldamata allikad K. kohta Taani riigiarhiivis; Russow; Th. Schiemann, Charakterköpfe u. Sittenbilder a. d. balt. Gesch. (1877); Th. Annerstedt, Svenska väldet i Livland 1564—70 (1877); H. Kruus, Vene-Liivi sõda 1558—61 (1924) j. m. *A. R. C.*

KRUSE, Friedrich Karl Hermann, sünd. 21. VII 1790 Saksamaal Oldenburgis. Isa oli sealsete printside instruktor. 1810. a. astus K. Leipzigi ülikooli õppima usuteadust, harrastas aga selle kõrval eriti ka ajalugu. 1813. a. omandas ta *dr. phil.* kraadi ja hakkas õpetajaks. Kirjutas mõned tööd antiik-ajaloo kohta ja sai 1821. a. Halle ülikoolis vana- ning kesk-ajaloo erakorral. professoriks. 1828. a. kutsuti K. Tartu ülikooli üleilmlise ja Vene ajaloo professoriks. Siin uuris ta eriti Baltimaade ajalugu ja muinasaega, avaldades rea töid, millest tähtsaimad 1842. a. Tartus ilmunud »*Necrolivonica* oder Alterthümer Liv-, Esth- u. Curlands bis zur Einführung der Christl. Religion . . .« ja »Ur-Geschichte des Esthnischen Volksstammes . . .« (Moskau, 1846). Esimeses töös püüdis K. näidata, et Väina jõe äärest leitud hauad kuuluvad varäägidele. Selle arvamise lükkas ümber J. K. Bähr oma 1850. a. ilmunud tööga »Die Gräber der Liven«. K. teine töö on kriitikavaene ja äärmiselt segane. — Kirjandusliku tegevuse kõrval võttis K. osa ka antikvaariliste seltside asutamisest Tartus, Tallinnas ja Riias. 1841. a. tõsteti ta aadliseisusse. 1853. a. loobus ta õppetegevusest ja asus eraellu Saksamaale, kus 23. VIII 1866. a. suri Gohlis'es Leipzigi lähedal.

Recke-Napiersky II; Allg. D. B., 17; Левицкій II. *H. M—a.*

KRUSENSTJERNA (Crusius), Philipp, sünd. Saksamaal (Eislebenis) a 1598, astus XVII a. s. 40-datel aa. Rootsi teenistusse, teotses riigiametnikuna Eestimaal, oli m. s. alates a. 1659 Tallinna asevalitsejaks, tõsteti a. 1649 aadliseisusse Krusenstjerna nime all. Suri 10. IV 1676 Tallinnas. Eestimaa rüütelkonna ülesandel koostas K. kun. Kristiina valitsuse ajal ühes rüütelkonna sekretäri Meyeriga teose »Des Fürstenthums Ehsten Ritter- u Landrecht«, mis alles a. 1821 J. P. G. v. Ewersi (vt.) poolt täiendatult 6-s osas välja anti. Eestimaa õiguseajaloo seisukohalt on seadustikul suur väärtus.

Recke-Napiersky I; Beise I; Ellen Fries, Erik Oxenstjerna (1889). *K. G.*

KRUSTEN, Otto, kunstnik-karikaturist, sünd. juunis 1888. a. Murasti mõisas Tallinna lähedal, omandas juhusliku üldhariduse, peamiselt iseõppijana, õppis joonistamist ja maalimist 1905—07. a. A. Laipmanni ateljees Tallinnas ja hiljemini paari a. kestes Kunstideedendamise Seltsi kunstikoolis Peterburis. Töötanud karikaturistina »Sarjajas«, »Päevalehes«, »Sädemetes«, »Tallinna Teatajas«, »Vaba Maas« ja »Kratis«, peale selle 1919. a. peale osa võtnud mitmest suuremast Eesti kunstinäitusest. Erinäitus 1924. a. Tallinnas. Olles üks kõige andelisematest Eesti karikaturistidest, ilmutab K. oma töödes Müncheni karikaturistide-kooli (»Simplicissimuse« grupi), eriti O. Gulbranssoni käsitlus- ja stiilitraditsioone, pannes rõhku joonelisele puhtusele ja kompositsioonilisele tasakaalule. K.-i karikatuurid on iseloomult enam humoorilised kui satiirilised, kusjuures tema ainevald püsib enam sotsiaalsel kui politilisel tasapinnal. Hästi õnnestunud on tema karikatuurid Eesti kirjanikkudest, kunstnikkudest ja politikategelastest, mis kuuluvad omal alal meie kunsti kõige paremate saavutiste hulka.

Hoia Ronk Eesti karrikatuur (Õitsituled II, 1923). *A. V.*

KRUUS, Hans, ajaloolane ja politiline tegelane, sünd. 10. X 1891 Tartus puutöölise